

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

SECȚIA A CINCEA

CAUZA KOVACH împotriva UCRAINEI

(Cererea nr. 39424/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

7 februarie 2008

DEFINITIVĂ

07/05/2008

Această hotărâre poate fi supusă revizuirii editoriale.

©Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu susținerea Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații a se vedea indicația deplină cu privire la dreptul de autor de la sfârșitul acestui document.

©Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation has been commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information, see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

În cauza Kovach v. Ucraina,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a Cincea), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Peer Lorenzen, *Președinte*,
Karel Jungwiert,
Volodymyr Butkevych,
Margarita Tsatsa-Nikolovska,
Javier Borrego Borrego,
Renate Jaeger,
Mark Villiger, *judecători*,

și Claudia Westerdiek, *Grefier al Secției*,

Deliberând la 15 ianuarie 2008 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 39424/02) depusă împotriva Ucrainei la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Ucrainei, dl Mykola Mykolayovych Kovach („reclamantul”), la 17 octombrie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de dna N. Petrova, un avocat din Kiev. Guvernul Ucrainei („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Yuriy Zaytsev.

3. La 14 februarie 2006, Curtea a decis să comunice cererea Guvernului. În temeiul articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI***1. Evenimentele care au determinat pretențiile reclamantului*

4. Reclamantul a candidat la alegerile parlamentare din 31 martie 2002 în circumscripția electorală uninominală nr. 72, în regiunea Zacarpatie (Одномандатний виборчий округ № 72).

5. Printre candidații înregistrați în acea circumscripție era dl. G., care în acea perioadă deținea funcția de Șef al Administrației de Stat Berogovo, din

regiunea Zacarpacie (*Берегівська державна адміністрація Закарпатської області*).

6. La 13 și 28 martie 2002, ziarele locale în limba ungară *Bereginfo* și *Karpati Igaz Szo* au publicat următorul apel către alegători:

„Noi credem cu fermitate că toți cei care-l vor susține duminică [pe dl. G.] pot face acest lucru cu conștiința curată, acordându-i încrederea pentru a asigura cel mai bun posibil viitor pentru țara noastră. El este singurul candidat care respectă toate interesele noastre și este capabil să reprezinte și să apere aceste interese la cel mai înalt nivel. El este un om al cuvântului, care nu va abuza niciodată de încrederea dumneavoastră în el și care va face tot ce-i va sta în puteri pentru a îndreptăți întreaga încredere a alegătorilor pe viitor.”

7. Apelul a fost urmat de un număr mare de semnături, inclusiv cele ale dnei D., secretară a Comisiei Electorale a circumscripției nr. 72 (*Окружна виборча комісія*) și dlui O., președintele aceleiași comisii electorale.

8. La 31 martie 2002, au avut loc alegerile parlamentare. În timpul alegerilor, un observator, care îl reprezenta pe dl. G. în districtul electoral nr. 14 al circumscripției nr. 72, a întocmit un raport (*акт*) în care susținea că ea a văzut o persoană necunoscută care a introdus câteva (ea credea că au fost șapte) buletine în urna de vot. Raportul a fost semnat de doi alegători. Observatorii trimiși de dl. G. în districtele electorale nr. 45 și 58 au întocmit rapoarte similare privind astfel de încălcări ale legislației electorale, susținând că ei au văzut cinci și, respectiv, zece buletine de vot aruncate în urna de vot ilegal.

9. Conform primelor rezultate generate de sistemul computerizat, reclamantul a obținut 33,567 voturi față de 33,524 voturi ale principalului său oponent, dl. G. În districtul electoral nr. 14, din 1,570 de voturi exprimate reclamantul a obținut 537, iar dl. G. 291 de voturi. În districtul nr. 45, din 1,244 de alegători, 711 au votat pentru reclamant, iar 372 pentru oponentul său. În districtul nr. 58 au fost exprimate 830 de voturi, dintre care 475 pentru reclamant și 219 pentru dl. G. În districtul nr. 67, din 1,480 alegători, 765 au votat pentru reclamant și 387 pentru oponentul său. În total, în cele 4 districte electorale de mai sus reclamantul a obținut 2,488 voturi, iar dl. G. 1,269.

10. Prin decizia nr. 36 din 2 aprilie 2002, Comisia Electorală a circumscripției nr. 72, în baza rapoartelor de mai sus ale observatorilor, a declarat rezultatele din districtele electorale nr. 14, 45 și 58 nevalabile pe motiv că a fost încălcată serios legislația electorală. De asemenea, a fost stabilit faptul că în noaptea de 1 aprilie 2002, după închiderea secțiilor de votare și numărarea voturilor, membrii Comisiei Electorale a districtului nr. 67 au deschis ilegal secția de votare sigilată și au luat originalele listelor de vot și câteva buletine de vot nevalabile. În ziua următoare, președintele acelei comisii electorale a adus acele liste de vot și buletine de vot la Comisia Electorală a circumscripției nr. 72. Nu a fost adus vreun motiv pentru aceste acțiuni. În consecință, rezultatele alegerilor în districtul

electoral nr. 67 au fost, de asemenea, declarate nevalabile. La aceeași dată, reclamantul a contestat această decizie la Comisia Electorală Centrală (*Центральна виборча комісія*, în continuare „CEC”).

11. Prin decizia nr. 37, Comisia Electorală a circumscripției nr. 72 a anunțat rezultatele finale ale alegerilor, potrivit cărora reclamantul a obținut 31,079 voturi față de 32,255 exprimate pentru dl. G. Acest rezultat a corespuns cu cel stabilit în primele liste electorale, la care s-a făcut referire mai sus, după excluderea voturilor exprimate în districtele electorale nr. 14, 45, 58 și 67. Prin urmare, dl. G. a fost declarat ales ca deputat în Parlament din partea acestei circumscripții.

2. Procedurile privind anularea votării în cele patru districte electorale

12. La 3 aprilie 2002, președinții și membrii Comisiilor Electorale ale districtelor electorale nr. 14, 45, 58 și 67 au trimis declarații către Președintele CEC privind faptul că niciunul din observatorii oficiali nu le-au atras atenția asupra vreunei încălcări a legislației electorale în timpul votării sau numărării voturilor și că documentele prezentate de observatorii care s-au plâns de neregularități au fost întocmite după numărarea voturilor „rezultatele căreia nu conveneau unuia dintre candidați”.

13. Prin decizia nr. 750 din 5 aprilie 2002, CEC, ca urmare a plângerii reclamantului din 2 aprilie 2002, a anulat decizia nr. 36 și i-a indicat Comisiei Electorale a circumscripției nr. 72 să adopte o decizie motivată privind rezultatele votării în cele patru districte electorale. Referindu-se la primul alineat al articolului 70 al Legii privind Alegerile Parlamentare, CEC a observat că decizia respectivă nu a fost motivată corespunzător și că nu existau probe convingătoare privind pretensele neregularități sau că acuzația că numărul buletinelor de vot depuse în mod ilegal a depășit 10 procente din voturile exprimate în fiecare district electoral.

14. La o întâlnire din 6 aprilie 2002, Comisia Electorală a circumscripției nr. 72, cu o majoritate de nouă voturi pentru și două împotrivă și trei abțineri a adoptat deciziile nr. 40 și 41, prin care votarea în districtele electorale nr. 14, 45, 58 și 67 a fost declarată nevalabilă din aceleași motive ca și anterior. În aceste decizii Comisia a notat că, pe lângă cele enumerate în articolul 70 al Legii privind Alegerile Parlamentare, alineatul doisprezece al articolului 72 al Legii permitea ca o votare să fie declarată nevalabilă din cauza „altor circumstanțe care făceau imposibilă stabilirea rezultatelor exprimării voinței alegătorilor”. În continuare, Comisia a notat că, deoarece articolul 72 nu enumera aceste „alte circumstanțe”, această chestiune ținea de competența sa exclusivă. *In fine* Comisia Electorală a circumscripției nr. 72 a conchis că neregularitățile pe care ea le-a stabilit și cele notate de observatori puteau fi considerate ca „alte circumstanțe care făceau imposibilă stabilirea voinței alegătorilor”.

15. La 9 aprilie 2002, reclamantul a depus o plângere, contestând deciziile nr. 40 și 41 din 6 aprilie 2002. El a susținut că Comisia Electorală a circumscripției nr. 72 nu a urmat indicațiile date de CEC în decizia acesteia din 5 aprilie 2002 privind necesitatea de a aduce motive suficiente.

16. Prin decizia nr. 858 din 12 aprilie 2002, Comisia Electorală Centrală a respins plângerea reclamantului din 9 aprilie 2002 pe motiv că în conformitate cu articolul 72 al Legii privind alegerile parlamentare, sarcina de a stabili existența „altor circumstanțe” care ar duce la invalidarea votării ținea de competența comisiei electorale de circumscripție.

17. Reclamantul a contestat această decizie la Curtea Supremă de Justiție, care printr-o hotărâre din 24 aprilie 2002 a menținut constatările CEC inclusiv cea privind competența exclusivă a comisiilor electorale de circumscripție de a stabili „alte circumstanțe” prevăzute în articolul 72 al Legii din 2001 privind Alegerile Parlamentare.

3. Procedurile privind restul pretinselor încălcări ale legislației electorale

18. La 3 aprilie 2002, dl. V., un observator din partea reclamantului, în prezența observatorilor altor candidați și a președintelui și a doi membri ai Comisiei Electorale a circumscripției nr. 72, au întocmit un raport privind încălcarea legislației electorale. Potrivit autorilor, condițiile în oficiul comisiei electorale din subsolul clădirii Administrației de Stat din Beregovo nu erau adecvate pentru a asigura că buletinele sunt păstrate intacte și în siguranță; în special, ei au pretins că ușile și dulapurile nu au fost sigilate și că una din uși nu avea nici măcar lacăt.

19. La 5 aprilie 2002, reclamantul a depus o plângere la CEC, contestând decizia nr. 37 din 2 aprilie 2002, prin care dl. G. a fost declarat învingătorul alegerilor în circumscripția nr. 72.

20. La 7 aprilie 2002, după decizia nr. 750 a CEC (a se vedea paragraful 13 de mai sus), a avut loc renumărarea voturilor în districtele electorale nr. 14, 45, 58 și 67. După renumărare, Comisia Electorală a circumscripției nr. 72 a întocmit un proces-verbal detaliat privind votarea, care data din 7 aprilie 2002, stabilind rezultatele votării în circumscripție, care le repeta pe cele menționate în decizia sa nr. 37.

21. În aceeași zi, un membru al Comisiei Electorale de circumscripție, împreună cu doi observatori din partea a doi candidați care au pierdut alegerile, au pregătit un memorandum adresat CEC, pretinzând că cutiile cu buletinele de vot nu au fost sigilate de către Comisia Electorală a districtului electoral nr. 67, că unele buletine de vot au fost deteriorate și că, din aceste motive, accesul terțelor persoane la buletinele de vot înainte de renumărare nu putea fi exclus.

22. La 14 aprilie 2002, Comisia Electorală a circumscripției nr. 72 a întocmit procesul-verbal corectat privind votarea (a se vedea paragraful 27 de mai jos), care conținea rezultatele votării.

23. La aceeași dată, vicepreședintele și trei membri ai Comisiei Electorale a districtului electoral nr. 67 au întocmit un memorandum adresat CEC, în care au susținut că, încălcând legislația, vicepreședintele și secretarul Comisiei Electorale de circumscripție, însoțiți de patru funcționari ai consiliului municipal și ai administrației de stat, acționând ca observatori numiți de dl. G., au venit la ei acasă, cerându-le să semneze procesul-verbal corectat privind votarea. Semnatarii documentului și-au exprimat dubiile privind corectitudinea cifrelor din procesul-verbal din 14 aprilie 2002.

24. La 15 aprilie 2002 procesele-verbale corectate privind votarea au fost trimise CEC.

25. La 16 aprilie 2002 reclamantul a depus o plângere la CEC, cerând declararea nevalabilă a procesului-verbal din 14 aprilie 2002. Referindu-se la apelul către alegători publicat la 13 și 28 martie 2002 în ziarele *Bereginfo* și *Karpati Igaz Szo*, el a criticat faptul că președintele și secretarul comisiei s-au implicat în campania electorală în susținerea oponentului său. De asemenea, el a notat că condițiile în care au fost păstrate buletinele de vot și noul proces-verbal privind votarea trezeau dubii privind corectitudinea rezultatului votării obținut după renumărarea din 7 aprilie 2002.

26. Printr-o scrisoare din 18 aprilie 2002, Comisia Electorală a Circumscripției nr. 72 a informat CEC că în conformitate cu indicațiile Departamentului Poliției Regionale din Zacarpacie (*ГВ МВС України в Закарпатській області*), oficiul comisiei a fost protejat în mod corespunzător și că nu a fost constatat că ar fi avut loc vreo intrare ilegală.

27. Printr-o decizie din 18 aprilie 2002, CEC a examinat și respins plângerile reclamantului din 5 și 16 aprilie 2002. Ea a notat că procesul-verbal privind votarea întocmit după renumărarea voturilor din 7 aprilie 2002 nu conținea anumite date și anume, numărul buletinelor de vot nevalabile și că procesul-verbal modificat din 14 aprilie 2002 a corectat acea eroare. În continuare, CEC a notat că decizia nr. 37 din 2 aprilie 2002 a fost legală și valabilă, având în vedere că potrivit procesului-verbal corectat privind votarea dl. G. a obținut cel mai mare număr de voturi. Mai mult decât atât, nu a fost stabilit vreun indiciu că modul în care a fost organizată renumărarea voturilor a afectat corectitudinea rezultatelor votării. În această privință, CEC s-a referit la scrisoarea din 18 aprilie 2002 a Comisiei Electorale a circumscripției nr. 72 privind securitatea oficiului său. *In fine* CEC a constatat că reclamantul nu a indicat vreun temei prevăzut de Legea privind Alegerile Parlamentare pentru eliberarea din funcție a președintelui și secretarului Comisiei Electorale a circumscripției nr. 72.

28. Reclamantul a contestat această decizie la Curtea Supremă de Justiție care, printr-o hotărâre pronunțată la 22 aprilie 2002, a respins plângerea lui. Ea a constatat că decizia din 18 aprilie 2002 a fost adoptată cu respectarea competenței CEC și într-un mod prevăzut de legislația națională aplicabilă.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

A. Constituția Ucrainei

29. Articolul relevant al Constituției prevede următoarele:

„Articolul 76

„...Cetățeanul Ucrainei care a atins vârsta de douăzeci și unu de ani la data alegerilor, are drept de vot și dacă cetățeanul respectiv a locuit pe teritoriul Ucrainei în ultimii cinci ani, este eligibil pentru a fi ales deputat în Parlament...”

B. Legea privind Alegerile Parlamentare, din 18 octombrie 2001 (în vigoare în acea perioadă)

30. În acea perioadă sistemul electoral ucrainean era reglementat prin articolul 1 al acestei Legi. El se baza pe un sistem proporțional mixt, 225 din cei 450 de membri ai *Verkhovna Rada* (parlamentul unicameral ucrainean) fiind aleși din partea circumscripțiilor uninominale prin majoritate simplă („cel care a obținut mai multe voturi”) (a se vedea *Sukhovetsky v. Ucraina*, nr. 13716/02, CEDO 2006-...) în timp ce celelalte 225 de locuri erau rezervate candidaților din listele de partid (a se vedea *Melnychenko v. Ucraina*, nr. 17707/02, CEDO 2004-X).

31. În conformitate cu articolul 18 al Legii, sistemul comisiilor electorale includea CEC, comisiile circumscripțiilor electorale și a districtelor electorale. Fiecare circumscripție electorală era compusă din câteva districte.

32. Articolul 29 al Legii conținea o prevedere conform căreia candidații în alegeri aveau dreptul să conteste deciziile, acțiunile și omisiunile comisiilor electorale la comisiile electorale superioare sau în instanțele judecătorești. Ca urmare a unei astfel de cereri, comisia electorală superioară, din proprie inițiativă sau ca rezultat al unei hotărâri judecătorești, putea anula decizia comisiei inferioare și fie adopta o nouă decizie sau obliga comisia respectivă să reexamineze chestiunea. Deciziile, acțiunile sau omisiunile CEC puteau fi contestate la Curtea Supremă de Justiție.

33. Articolul 70 al Legii stabilea procedura prin care comisia electorală a acelui district declara nevalabilă votarea într-un district electoral.

Alineatul 1 al acestui articol prevedea următoarele:

„Comisia electorală a unui district poate declara votarea în district nevalabilă în caz de încălcare a acestei Legi, care face imposibilă stabilirea rezultatelor exprimării voinței alegătorilor. Comisia electorală a unui district poate declara votarea nevalabilă doar în următoarele cazuri:

1. dacă s-a stabilit de fapt votarea ilegală (introducerea unui buletin de vot în urna de vot de către o persoană alta decât cea căruia i-a fost emis buletinul de vot; votarea de către persoane care nu au drept de vot; votarea de către persoane care nu sunt incluse în listele electorale ale districtului electoral respectiv sau de către persoane care au fost introduse în mod greșit în liste; votarea multiplă de către o persoană) dacă numărul voturilor frauduloase depășește 10% din numărul total de voturi exprimate;

2. dacă urna de vot a fost prejudiciată sau distrusă astfel încât este imposibil de a stabili conținutul buletinelor din ea, și dacă numărul buletinelor prejudiciate depășește 10% din numărul total de voturi exprimate.

3. dacă numărul buletinelor depuse depășește numărul alegătorilor care au votat cu 10% sau mai mult.”

34. Articolul 72 al Legii prevedea procedura de examinare de către comisiile circumscripțiilor a registrelor de votare întocmite de comisiile din districte.

Alineatul 12 al acestui articol prevedea următoarele:

„Dacă comisia electorală a unei circumscripții stabilește existența circumstanțelor enumerate în alineatul 1 al articolului 70 sau a altor circumstanțe care fac imposibilă stabilirea voinței alegătorilor din district, ea poate declara votarea în districtul respectiv nevalabilă.”

35. Legea din 2004 privind Alegerile Parlamentare (modificată la 7 iulie 2005) prevede reprezentarea proporțională în alegeri. Articolul 90 al Legii din 2004 păstrează competența comisiilor districtelor electorale de a declara votare nevalabilă dacă numărul voturilor frauduloase depășește 10% din numărul total de voturi exprimate. Articolul 92 prevede că după renumărarea voturilor, comisiile circumscripțiilor electorale au dreptul să anuleze votarea într-un district electoral dacă au fost stabilite circumstanțele prevăzute în articolul 90, sau dacă au fost comise acțiuni intenționate care au reprezentat imixtiuni ilegale în lucrul membrilor comisiilor electorale sau observatorilor din partea candidaților.

ÎN DREPT

I. OBIECTUL CAUZEI

36. Curtea observă că după comunicarea cererii Guvernului pârât și în răspuns la obiecțiile Guvernului privind admisibilitatea și fondul cererii, reclamantul a prezentat pretenții suplimentare, susținând că în timpul campaniei electorale reclamantul și susținătorii săi au fost persecutați, în mod constant, de către autorități. De asemenea, reclamantul s-a plâns că principalul său oponent dl. G. și-a folosit funcția de Șef al Administrației de Stat din Beregovo pentru a influența campania și rezultatul alegerilor.

37. Guvernul nu a făcut niciun comentariu.

38. În opinia Curții, în sens general noile pretenții au legătură cu această cauză, însă nu constituie o continuare a pretenției inițiale a reclamantului la Curte, care se limita la pretinsa inechitate a procedurii de numărare a voturilor în circumscripția nr. 72 în timpul alegerilor parlamentare din 2002. Prin urmare, Curtea consideră că nu este potrivit de a examina acum aceste chestiuni separat în contextul acestei cereri (a se vedea, *inter alia*, *Piryanik v. Ucraina*, nr. 75788/01, § 20, 19 aprilie 2005, și *Lyashko v. Ucraina*, nr. 21040/02, § 29, 10 august 2006).

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL PROTOCOLULUI NR. 1

39. Reclamantul s-a plâns de condițiile în care au avut loc alegerile în circumscripția nr. 72 și de faptul că acestea nu au asigurat libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ. În special, el s-a plâns de invalidarea voturilor exprimate în districtele electorale nr. 14, 45, 58 și 67 și de pretinsa inechitate a renumărării ulterioare a voturilor. De asemenea, el s-a plâns că președintele și secretarul circumscripției au făcut un apel către alegători într-un ziar local, ceea ce demonstrează lipsa lor de imparțialitate. El a invocat articolul 3 al Protocolului nr. 1 care prevede următoarele:

„Înaltele Părți Contractante se angajează să organizeze, la intervale rezonabile, alegeri libere cu vot secret, în condițiile care asigură libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.”

A. Admisibilitatea

40. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne așa cum o cere articolul 35 § 1 al Convenției. Deși Convenția și Protocoalele sale sunt parte a legislației Ucrainei, reclamantul nu a invocat niciodată vreun argument privind încălcarea prevederilor Convenției fie în fața CEC sau a Curții Supreme de Justiție.

41. Reclamantul nu a fost de acord.

42. Regula epuizării căilor de recurs interne cere, în mod normal, ca pretențiile care urmează să fie prezentate la nivel internațional trebuie să fi fost prezentate în fața instanțelor judecătorești naționale, cel puțin în esență și în conformitate cu cerințele formale și termenele prevăzute în legislația națională (a se vedea *Azinas v. Cipru* [MC], nr. 56679/00, § 38, CEDO 2004-III). Nu se contestă faptul că reclamantul a invocat pretențiile sale despre invalidarea voturilor exprimate în districtele electorale nr. 14, 45, 58 și 67 și pretinsa inechitate a renumărării voturilor din 7 aprilie 2002 în fața CEC și, ulterior, a Curții Supreme de Justiție. Prin urmare, acele chestiuni

au fost prezentate pe deplin în fața autorităților naționale. Guvernul nu a sugerat că reglementările naționale cereau referirea la Convenție și nici nu a pretins că referirea suplimentară la articolul 3 al Protocolului nr. 1 al Convenției ar fi afectat examinarea sau rezultatul cauzei în fața CEC sau a Curții Supreme de Justiție. Prin urmare, Curtea constată că reclamantul a prezentat, în mod corespunzător, aceste pretenții în fața autorităților naționale și respinge obiecția.

43. Curtea constată că aceste pretenții nu sunt vădit nefondate în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Ea mai notează că aceste pretenții nu sunt inadmisibile în baza oricăror altor temeuri. Prin urmare, ele trebuie declarate admisibile.

44. În ceea ce privește argumentul reclamantului despre publicarea într-un ziar local a apelului către alegători semnat de președintele și secretarul Comisiei Electorale a circumscripției nr. 72, Guvernul a pretins că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne și nu a prezentat acest argument în fața CEC și a Curții Supreme de Justiție. Reclamantul a declarat că această chestiune a fost menționată în cererea sa către CEC din 16 aprilie 2002. Dacă cererea s-ar fi referit doar la această chestiune, Curtea ar avea dubii privind faptul dacă o cerere la CEC fără un recurs ulterior la Curtea Supremă de Justiție ar putea fi considerată suficientă pentru epuizarea căilor de recurs interne. Totuși, având în vedere faptele acestei cauze, în care acuzația de parțialitate din partea președintelui și a secretarului Comisiei Electorale este strâns legată de alte aspecte ale pretenției reclamantului privind încălcarea dreptului său la alegeri libere, Curtea consideră corespunzător să conexeze obiecția Guvernului la fondul cauzei. Pretenția nu este inadmisibilă în baza oricărui alt temei și, prin urmare, trebuie declarată admisibilă.

B. Fondul

1. Argumentele părților

45. Reclamantul a pretins că el a primit mai multe voturi decât rivalul său, însă i s-a refuzat locul în parlament din cauza procedurii inechitabile de numărare a voturilor, în baza discreției nelimitate a Comisiei Electorale de circumscripție.

46. Guvernul a susținut că nu au existat încălcări grave ale legislației electorale în timpul alegerilor în circumscripția nr. 72, iar neregulile care au avut loc au fost raportate și remediate de CEC în mod corespunzător și prompt.

47. Guvernul a susținut că diferența între cei doi candidați, reclamantul și dl. G., era mică și chiar un număr mic de voturi putea schimba rezultatul. El a argumentat că faptul că așa numitele „voturi pierdute”, fenomen care nu este unic în Ucraina și persistă și în alte sisteme electorale, au influențat

rezultatul alegerilor în circumscripția nr. 72 nu poate fi atribuit omisiunii statului „de a asigura libera exprimare a opiniei poporului cu privire la alegerea corpului legislativ.” În continuare Guvernul a declarat că Comisia Electorală a circumscripției nr. 72 a ajuns la concluzia rezonabilă că încălcările legislației electorale, care au avut loc în timpul votului în cele patru districte în cauză, au constituit un impediment la stabilirea voinței alegătorilor. Această concluzie a fost verificată de CEC și Curtea Supremă de Justiție și a fost constatată ca fiind legală și rezonabilă.

2. Aprecierea Curții

48. Articolul 3 al Protocolului nr. 1 pare la prima vedere să difere de alte drepturi garantate de Convenție și de protocoalele sale, deoarece mai degrabă este formulat în termeni ce țin de obligația Înaltei Părți Contractante de a organiza alegeri care asigură libera exprimare a opiniei poporului decât în termeni ce țin de un anumit drept sau libertate. Totuși, având în vedere lucrările preparatorii privind articolul 3 al Protocolului și interpretarea prevederii în contextul întregii Convenții, Curtea a stabilit că ea garantează drepturi individuale, inclusiv dreptul de a vota și dreptul de a candida în alegeri (a se vedea, printre multe altele, *Mathieu-Mohin și Clerfayt v. Belgia*, hotărâre din 2 martie 1987, Seria A nr. 113, pp. 22-23, §§ 46-51; *Hirst v. Marea Britanie (Nr. 2)* [MC], nr. 74025/01, §§ 56-57, CEDO 2005-IX; și, mai recent, *Ždanoka v. Letonia* [MC], nr. 58278/00, § 102, 16 martie 2006). Mai mult decât atât, Curtea a considerat că acest articol garantează dreptul persoanei de a candida în alegeri și, odată aleasă, de a-și exercita funcția de membru al parlamentului (a se vedea *Lykourazos v. Grecia*, nr. 33554/03, § 50, CEDO 2006-...).

49. Drepturile garantate de articolul 3 al Protocolului nr. 1 sunt cruciale pentru instituirea și menținerea temelilor unei democrații efective și semnificative guvernată de supremația legii. Cu toate acestea, aceste drepturi nu sunt absolute. Există spațiu pentru „limitări inerente”, iar Statelor Contractante trebuie să li se dea o marjă de apreciere în acest domeniu. În acest domeniu Statele Contractante se bucură de o marjă largă de apreciere, cu condiția că ele vor asigura egalitatea în tratament tuturor cetățenilor. Totuși, nu rezultă faptul că toate voturile trebuie, în mod necesar, să aibă pondere egală în ceea ce privește rezultatul alegerilor sau că toți candidații trebuie să aibă șanse egale de victorie. Astfel, niciun sistem electoral nu poate elimina „voturile pierdute” (a se vedea *Mathieu-Mohin și Clerfayt*, citată mai sus, § 54).

50. Totuși, îi revine Curții să determine în ultimă instanță dacă au fost respectate cerințele articolului 3 al Protocolului nr. 1; ea trebuie să se asigure că respectivele condiții nu limitează drepturile în cauză într-o asemenea măsură încât să afecteze însăși esența acestora și să le priveze de eficiență; că restricțiile impuse urmăresc un scop legitim și că mijloacele folosite nu sunt disproporționale (a se vedea *Labita v. Italia* [MC] nr. 26772/95, § 201,

CEDO 2000-IV). Orice abatere de la principiul sufragiului universal riscă să submineze validitatea democratică a legislativului ales astfel și a legilor pe care acesta le adoptă. Prin urmare, excluderea oricăror grupuri sau categorii de persoane trebuie să fie conformă scopurilor fundamentale ale articolului 3 al Protocolului nr. 1 (a se vedea *Sukhovetskyy v. Ucraina*, nr. 13716/02, § 52, CEDO 2006-...).

51. Pretențiile reclamantului în această cauză s-au focusat pe modul în care s-a desfășurat numărarea voturilor în circumscripția electorală unde el a fost înregistrat în calitate de candidat. În special, el a susținut că deciziile de a declara nevalabilă votarea în districtele electorale nr. 14, 45, 58 și 67 au fost inechitabile și nerezonabile.

52. Referindu-se la imposibilitatea de a evita „voturile pierdute”, Guvernul a susținut că deciziile contestate ale Comisiei Electorale a circumscripției nr. 72 aveau scopul de a elimina impactul prejudicios al încălcărilor legislației electorale privind libera alegere a alegătorilor. Curtea are dubii privind faptul dacă practica de a nu lua în considerație toate voturile de la o secție de votare la care au avut loc neregularități, indiferent de gravitatea neregularității și indiferent de impactul asupra rezultatului în circumscripția electorală, poate fi considerată ca urmărind un scop legitim în sensul articolului 3 al Protocolului nr. 1. Totuși, în lumina constatărilor sale de mai jos, Curtea nu consideră necesar să adopte o opinie definitivă asupra acestei chestiuni.

53. Obiectul și scopul Convenției, care este un instrument pentru protecția drepturilor omului, cer ca prevederile sale să fie interpretate și aplicate astfel încât să facă stipulările acesteia nu teoretice sau iluzorii, ci practice și efective (a se vedea, spre exemplu, *Partidul Comunist Unit al Turciei și Alții v. Turcia*, hotărâre din 30 ianuarie 1998, *Rapoarte* 1998-I, pp. 18-19, § 33, și *Chassagnou și Alții v. Franța* [MC], nr. 25088/94, 28331/95 și 28443/95, § 100, CEDO 1999-III).

54. În cauza *Podkolzina v. Letonia*, Curtea a reiterat că dreptul de a candida în alegeri, care este garantat de articolul 3 al Protocolului nr. 1 și este inerent conceptului unui regim cu adevărat democratic, ar fi doar iluzoriu dacă persoana ar putea fi lipsită de acest drept în mod arbitrar și în orice moment. Prin urmare, deși este adevărat că Statele au o marjă de apreciere largă la stabilirea condițiilor de eligibilitate în abstract, principiul că drepturile trebuie să fie efective cere constatarea că unul sau alt candidat nu le-a îndeplinit, nerespectând mai multe criterii stabilite pentru a preveni deciziile arbitrare. În special, o astfel de constatare trebuie adoptată de o autoritate care poate oferi un minim de garanții ale imparțialității sale. În mod similar, discreția de care se bucură autoritatea în cauză nu trebuie să fie excesiv de largă; ea trebuie să fie limitată, cu o precizie suficientă, de prevederile legislației naționale. În fine procedura de declarare a unui candidat neeligibil trebuie să fie astfel încât să asigure o decizie echitabilă și

obiectivă și să prevină orice abuz de putere din partea autorității relevante (*Podkolzina v. Letonia*, nr. 46726/99, § 35, CEDO 2002-II).

55. Această cauză nu se referă la însăși condițiile de eligibilitate, dar la modul în care rezultatele alegerilor au fost revizuite de autoritățile naționale responsabile. Latitudinea Statului rămâne largă și în acest domeniu, însă nu poate exclude competența Curții de a examina dacă o anumită decizie a fost arbitrară.

56. Ca exemplu, în două cauze anterioare, *I.Z. v. Grecia* (a se vedea *I.Z. v. Grecia*, nr. 18997/91, decizia Comisiei din 28 februarie 1994, Decizii și Rapoarte (DR)) și *Babenko v. Ucraina* (a se vedea *Babenko v. Ucraina* (dec.), nr. 43476/98, 4 mai 1999), instituțiile Convenției au examinat plângerile candidaților fără succes despre inechitatea procedurilor electorale. Acele cereri au fost respinse deoarece, în lipsa unui prejudiciu real pentru rezultatele alegerilor în cauză, situația contestată nu a constituit o imixtiune în libera exprimare a poporului. Totuși, această abordare nu poate fi aplicată în această cauză, deoarece anularea votării în cele patru districte în cauză au dus, în mod direct, la declararea dlui G. și nu a reclamantului, drept candidatul care a câștigat alegerile. Guvernul a acceptat această abordare în observațiile sale.

57. Legea din 2001 privind Alegerile Parlamentare prevedea că votarea în districtele electorale putea fi declarată nevalabilă în baza temeiurilor prevăzute în articolul 70 sau, în mod alternativ, după cum era prevăzut în articolul 72 (a se vedea paragrafele 33 și 34 de mai sus), în baza „altor circumstanțe” care făceau imposibilă stabilirea voinței alegătorilor.

58. Articolul 70 al acestei Legi se referea, în mod expres, la situația votării multiple de către o persoană, prevăzând că votarea în district poate fi declarată nevalabilă doar dacă numărul buletinelor de vot nevalabile a atins limita de zece procente din numărul total de voturi exprimate. În ceea ce privește articolul 72, trebuie notat faptul că nu exista o prevedere legală sau o practică națională care ar explica factorii care puteau fi considerați „alte circumstanțe”. În special, nu era clar dacă „alte circumstanțe” trebuiau să fie circumstanțe care nu erau prevăzute de articolul 70 sau dacă ele ofereau posibilitatea Comisiilor Electorale și, în recurs, instanțelor judecătorești, să se abată de la textul articolului 70 prin interpretarea „altor circumstanțe” ca incluzând acele chestiuni acoperite de acea prevedere. Mai mult decât atât, deși articolul 70 enumera evenimentele în timpul alegerilor care puteau avea ca rezultat declararea votării ca nevalabile, articolul 72 reglementa mai degrabă procedura examinării registrelor votării, decât se referea în mod direct la evenimente.

59. Această lipsă de claritate în articolul 72 al Legii din 2001 privind Alegerile Parlamentare și potențialele riscuri pentru exercitarea drepturilor electorale inerente cereau o grijă deosebită în interpretarea acestuia de către autoritățile naționale. Totuși, Comisia Electorală Centrală, în deciziile sale nr. 40 și 41, pur și simplu s-a referit la deciziile anterioare și a pretins că

neregulile stabilite și notate de observatori au constituit „alte circumstanțe” care au făcut imposibilă stabilirea voinței alegătorilor. Decizia anterioară nr. 36, la care s-a făcut referire, prevedea că depunerea câtorva buletine de vot nevalabile, după cum au văzut observatorii dlui G. în districtele electorale nr. 14, 45 și 58 și faptul că membrii Comisiei Electorale a districtului electoral nr. 67 au deschis secția de votare sigilată și au retras registrele de votare și câteva buletine de vot nevalabile (a se vedea paragraful 10 de mai sus) au fost suficiente pentru a declara nevalabile toate voturile exprimate în aceste districte electorale.

60. În niciuna din aceste decizii și nici în deciziile ulterioare ale Comisiei Electorale Centrale sau ale Curții Supreme de Justiție nu s-a discutat despre conflictul între articolele 70 și 72 ale Legii din 2001 privind Alegerile Parlamentare; de asemenea, nu s-a discutat despre credibilitatea diverșilor actori implicați în alegeri. Mai mult decât atât, niciuna din decizii nu conținea vreo explicație (în special prin prisma articolului 70) de ce încălcările stabilite au influențat rezultatul votării în districtele electorale nr. 14, 45, 58 și 67 într-o asemenea măsură încât a devenit imposibilă stabilirea voinței alegătorilor.

61. Având în vedere toate argumentele de mai sus, Curtea conchide că decizia de a anula votarea în cele patru districte electorale trebuie considerată arbitrară și neproportională vreunui scop legitim invocat de Guvern. Prin urmare, în această cauză a avut loc o violare a articolului 3 al Protocolului nr. 1.

62. Din aceste considerente, Curtea consideră că nu este necesar să se pronunțe asupra pretențiilor reclamantului că membrii Comisiei Electorale a circumscripției nr. 72 nu au fost imparțiali, deoarece au publicat un apel către alegători, că renumărarea voturilor din 7 aprilie 2002 a fost însoțită de încălcări ale legislației electorale naționale și că siguranța urnelor de vot a fost compromisă. De asemenea, nu este necesar de a examina argumentul Guvernului privind neepuizarea căilor de recurs interne în ceea ce privește pretențiile privind parțialitatea angajaților acelei Comisii Electorale.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

63. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înalțelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

64. Reclamantul a susținut că pretenția sa cu titlu de prejudiciu material se referea la pierderea salariului datorat lui în calitate de deputat al *Verkhovna Rada*. El a pretins 144,000 dolari SUA (USD) (107,250 euro (EUR)) cu titlu de compensații, care reprezenta salariul aproximativ al unui deputat în parlament și pe care el l-ar fi primit dacă ar fi fost ales.

65. Guvernul a susținut că nu exista o legătură causală între pretenția reclamantului și violarea constatată.

66. După cum a fost notat în paragraful 55 de mai sus, anularea votării în cele patru districte electorale au dus în mod direct la declararea dlui G. și nu a reclamantului în calitate de deputat în Parlament. Este adevărat că, dacă ar fi fost ales, reclamantul ar fi primit salariul deputatului în Parlament. Totuși, acest fapt nu este suficient pentru acordarea sumelor pretinse, deoarece din sumele pretinse ar trebui deduse alte venituri pe care el le-ar fi putut obține și la care el ar fi trebuit să renunțe dacă ar fi fost ales, ca și în cauza *Lykourazos v. Grecia* (citată mai sus, § 64, în care reclamantul a fost împiedicat să-și continue exercitarea mandatului). Reclamantul a dat detalii privind salariul pe care el l-ar fi primit ca deputat în Parlament, însă nu a specificat care ar fi fost pierderea lui netă. Din acest motiv, Curtea respinge pretenția reclamantului cu titlu de prejudiciu material.

B. Prejudiciul moral

67. Reclamantul a pretins USD 56,000 (EUR 41,715) cu titlu de compensații pentru neliniștea și stresul pe care el a pretins că le-a suferit din cauza încălcării drepturilor sale electorale.

68. Guvernul a considerat suma pretinsă de reclamant drept nefondată și excesivă.

69. Curtea recunoaște că reclamantul a suferit un prejudiciu moral ca urmare a violării constatate. Drept consecință, hotărând în mod echitabil și având în vedere toate circumstanțele cauzei, ea acordă reclamantului EUR 8,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

70. Reclamantul nu a prezentat în termenul stabilit vreo pretenție cu acest titlu; din acest motiv, Curtea nu acordă nimic în această privință.

D. Dobânda de întârziere

71. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata dobânzii la creditele overnight acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Conexează cu fondul cauzei* obiecția Guvernului privind epuizarea căilor de recurs interne în ceea ce privește pretenția privind parțialitatea angajaților unei Comisii Electorale și constată că nu este necesar de a o examina;
2. *Declară* restul cererii admisibil;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Protocolului nr. 1;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 8,000 (opt mii euro) cu titlu de prejudiciu moral, care să fie convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata la creditele overnight acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 7 februarie 2008, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Claudia Westerdiek
Grefier

Peer Lorenzen
Președinte

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost efectuată cu susținerea Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă Curtea și Curtea nu este responsabilă de calitatea acesteia. Ea poate fi descărcată din baza de date a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din alte baze de date cărora Curtea le-a pus-o la dispoziție. Ea poate fi reprodusă în scopuri necomerciale cu condiția că este citat titlul deplin al cauzei împreună cu indicația cu privire la dreptul de autor și referirea la Fondul Fiduciar pentru Drepturile Omului. Dacă există intenția de a folosi orice parte a acestei traduceri în scopuri comerciale, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.